

הגורמים המשפיעים על בחירת מקום ההשתכנות של קהילות עירוניות

חלי זכריה, אבינועם מאיר, נורית אלפסי

אוניברסיטת בן גוריון בנגב

בשלושים השנים האחרונות הולכת ומתרחבת תופעת הקהילות המאורגנות בישראל. במקומות שונים בארץ מתאגדים פרטים בעלי אגידות פוליטיות וחברתיות שונות, שחלק מהותי ממה שמגדיר אותם הוא היותם חברים בקהילת השתייכות. בלבו של פרויקט הקהילות עומדת סוגיה גאוגרפית מרתקת – המקום בו בוחרות הקהילות להשתכן. בחירה זו מושפעת מהעדפות אישיות וקהילתיות ומהיבטים כלכליים, חברתיים, פוליטיים, אידיאולוגיים ומוסדיים. שאלת המחקר שאבקש לחקור היא מהם ההבדלים בשיקולים אשר על בסיסם בוחרות קהילות עירוניות לממש את חיי הקהילה שלהם במרחבים השונים?

במטרה לבחון את ההיבטים הללו בחרתי בגישת מחקר איכותנית, הכוללת ראיונות עומק עם חברים בקהילות, תוך הישענות על מסגרת תיאורטית המסייעת להבין את התופעה. המחקר עורך השוואה בין שלוש קהילות המתגוררות בשלושה מרחבים גיאוגרפיים בישראל: האחת שוכנת בעיר חיפה ומייצגת את זרם הקהילות הבוחרות להתיישב במטרופולין, השנייה שוכנת בעיר שדרות ומייצגת את זרם הקהילות הבוחרות להתיישב בפריפריה, והאחרונה שוכנת בעיר לוד ומייצגת את זרם הקהילות הבוחרות להתיישב בפריפריה המטרופולינית בישראל.

ממצאי המחקר מצביעים על קשר בין מקומות ההשתכנות השונים והיכולת של קהילה להתפתח ולשגשג. חברי הקהילות, בהיותם "תושבי חוף" הבוחרים להתגורר באותם מקומות, נשענים על ההזדמנויות שהמרחב מאפשר להם ועל היכולת שלהם לכוון לעצמם מרחב אישי מוצלח ובעל משמעות, בו הם יכולים לחוש זיקה וחיבור למקום. תחושות אלו מתפתחות על בסיס מערכת היחסים הנרקמת בין הקהילה והמקום, והן מושפעות מהקשר עם המוסדות המקומיים, האוכלוסייה המקומית והסביבה הקרובה. המחקר הראה כי הגורם המרכזי שמשפיע על הבחירה להתגורר במקום מסוים הוא המרכיב האידיאולוגי. כלומר, ככל שהמקום תואם את תפיסות העולם האידיאולוגית של הפרטים, כך האטרקטיביות שלו עולה בעיניהם, ופוטנציאל ההשתקעות במקום תגבר. בנוסף, הממצאים מראים כי ככל שהקהילה חשה משמעותית ובעלת השפעה במקום, כך המוטיבציה של הפרטים להשתכן בו עולה. כמו כן, המחקר הראה כי מדיניות ממשלתית תומכת ותהליכים גלובליים משפיעים גם כן על בחירתם של חברי הקהילות את מרחבי ההשתכנות השונים.